

Іванова Оксана Станіславівна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарної підготовки Одеської державної академії технічного регулювання та якості.

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ВІД МОДЕРНІЗАЦІЇ ДО ФУТУРИЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Освіта є невід'ємною складовою частиною історичного процесу. В даний час йде інтенсивний пошук нової моделі освіти, яка відповідала б цілям цивілізації. Наука, у свою чергу, при переході до сталого розвитку ноосферної орієнтації має не тільки обґрунтувати ідею і сформулювати модель майбутньої сфери розуму, але і сама буде піддана ноосферним трансформаціям. Передбачувані перетворення в будь-якій сфері діяльності, що сприяють переходу до сталого розвитку і становлення ноосфери, можна іменувати *сталого розвитку трансформаціями* (СР-трансформаціями), пов'язаними з управлінськими рішеннями (в тому числі і на глобальному рівні), прийнятими у випереджальному режимі і в умовах ризику і невизначеності. Поступово, по мірі підвищення інтелектуально-інформаційних чинників у процесах еволюції, СР-трансформації будуть перетворюватися в ноосферні перетворення.

Результати дослідження. Посилюється інтерес до майбутнього пов'язаний не тільки з його неминучою очікуваністю і непередбачуваністю, але і із зростанням алармістських настроїв, які мають об'єктивні підстави в появі кризових і навіть катастрофічних тенденцій, що загрожують загибеллю цивілізації. Якщо ще в ХХ ст. (принаймні, в першій половині) розвиток людства в основному уявлявся як майже чи не тріумфальний поступ, то зараз, на початку ХХІ століття багато вчених схиляються до висновку про те, що цивілізація впевнено прискореними темпами рухається до свого самогубства і навіть своєю діяльністю провокує загибель усього живого - омніцид. На тлі цього песимістичного сценарію важливо посилити як пошукові, так і інші форми дослідження, прогнозування і планування глобального майбутнього, і спробувати змінити сучасну форму (модель) розвитку на користь подальшого безперервного і безпечного існування і еволюції людства.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні провідних особливостей трансформаційних процесів в освіті, а саме контексті переходу від модернізації до футуризації.

Виклад основного матеріалу. Якщо не лише науку, але і освіту ми прагнемо трансформувати в освіту для сталого розвитку, то варто орієнтуватися, насамперед, на міждисциплінарну проблемно-пошукову частину наукового знання і інваріантно-фундаментальну частину сучасної науки. Адже освіта для сталого розвитку покликана в основній своїй частині бути випереджаючою. В умовах, коли світове співтовариство взяло курс на перехід до сталого розвитку, науково-освітній процес не може лише запізнілося відображати вагоме, але і зобов'язаний здійснювати "випереджаюче" бачення майбутнього, оскільки це необхідно для продуктивної реалізації нової моделі соціоприродного розвитку. Між тим, дисциплінарна організація науки, як показує практика, істотно відстає від міждисциплінарних проблемно-пошукових розробок, хоча і складає їх фундамент.

Принагідно зауважимо, що в історії науки мали місце кілька наукових революцій: становлення класичного природознавства, формування дисциплінарної організації науки, поява некласичного природознавства. Деякі вчені історію глобальних революцій в науці часто закінчують четвертою революцією - народженням постнекласичної науки. Проте сьогодні стало зрозумілим, що ера стихійного розвитку науки в рамках техногенної (індустріальної і постіндустріальної) цивілізації наблизилася до свого кінця. Людство вже не влаштовує навіть

постнекласическая наука. З прийняттям стратегії сталого розвитку з'являється нова точка біфуркації на шляху революційних змін науки. Наука або загине разом з людством, або разом з ним вступить в нову, ноосферну, еру свого розвитку, вибравши нові цілі та цінності своїх трансформацій. Постнекласична наука (як останній з стихійних періодів розвитку науки, відповідний стадії нестійкого розвитку) тим раніше перейде в науку ноосферну, чим швидше стане реалізовувати цілі ноосферогенеза.

Відтак, якщо в постнекласичній науці і відповідного їй типу наукової (соціальної) раціональності починає усвідомлюватися зв'язок наукової діяльності та її продукції з соціальними цінностями (особливо оцінками), а гуманістичні орієнтири стають вихідними у визначенні стратегії наукового пошуку, то ноосферна революція в науці йде набагато далі. До розширеного (в гуманістичному ракурсі)

антропоцентризму постнекласичної науки додаються трансформації, пов'язані з ноосферним типом гуманізму, відмовляється від класичного антропоцентризма. Крім того, виникає і новий тип бачення природного середовища і взаємодії з нею як окремої людини, так і всього людства. Техногенно-індустріальної цивілізації, навіть у її завершальному постіндустріальному варіанті, іманентно пов'язаної з "споживчим гуманізмом", приходить кінець, причому це починають розуміти навіть його апологети. Вона повинна поступитися місцем інформаційно-екологічної, ноосферної цивілізації з її новою формою науки і соціоприродною раціональністю ноосферної орієнтації.

Висновок. Майбутнє «стійке суспільство» як сфера розуму повинно виявитися єдиною глобальною цивілізацією, подолати конфронтаційні тенденції, що стала на шлях загальносвітового консенсусу, порозуміння, толерантності, не насильства, здатної вирішити глобальні проблеми і елімінувати негативи глобалізації в процесі планетарного переходу до сталого розвитку. Майбутня глобальна ноосфера - це мегасуспільство, яке повинно виступати певним інтегративним утворенням, що реалізує певною мірою ті футурологічні і соціологічні уявлення і концептуально-теоретичні моделі, які сумісні з «коридором можливостей» траєкторії сталого розвитку.